

DET KONGELIGE
BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Se vedlagt adresseliste

Deres ref

Vår ref
200802246-/TFU

Dato
16.06. 2008

**Informasjon om endringer i barnevernloven - omsorgen for enslige
mindreårige asylsøkere inntil bosetting eller retur**

Ved lov av 30. mai 2008 nr. 36 er det gjort endringer i barnevernloven som skal tre i kraft 1. juli 2008. Ved endringene er det innført et nytt kapittel 5A i barnevernloven og vedtatt enkelte endringer i og tilføyelser til dagens bestemmelser.

Endringene inneholder regulering av barnevernets omsorgsansvar for mindreårige som kommer til Norge og søker asyl uten foreldre eller andre med foreldreansvar (enslige mindreårige asylsøkere) fra de overføres fra utlendingsmyndighetene etter ankomst til landet, under asylsøknadsbehandlingen og frem til bosetting i en kommune eller retur til hjemlandet.

Barnevernet overtok i desember 2007 ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år. Det tas sikte på at barnevernet skal overta ansvaret for de mellom 15 og 18 år i løpet av 2009. Inntil denne overtakelsen gjelder de nye reglene kun enslige mindreårige asylsøkere som er under 15 år når de fremmer sin asylsøknad.

Vi vil i dette brevet orientere om hovedtrekkene i endringene og nevne kort vergens rolle i forhold til de nye reglene. Utfyllende informasjon følger av Ot.prp. nr 28 (2007 – 2008) Om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester mv. (Omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere inntil bosetting eller retur). Denne finnes under overskriften "Dokumenter" på Barne- og likestillingsdepartementets hjemmeside på adressen: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok>.

Postadresse

Kontoradresse

Telefon
22 24 90 90
Org no.
972 417 793

Telefaks

Saksbehandler
Åshild Flatebakken
Tone Furuhovde

Hovedtrekkene i lovendringene

Statlig regional barnevernmyndighet får etter § 5A-1 første ledd plikt til å tilby alle enslige mindreårige asylsøkere plass på et omsorgssenter for mindreårige. Ansvar for inntre fra den enslige mindreårige asylsøkeren overføres fra utlendingsmyndighetene, jf. § 5A-1 første ledd, jf. annet ledd.

Omsorgssenteret er et spesialtilpasset tilbud for enslige mindreårige asylsøkere. Statlig regional barnevernmyndighet skal ha ansvaret for at omsorgssentre etableres og drives, på tilsvarende måte som denne myndigheten har ansvar for etablering og drift av ordinære barneverninstitusjoner, jf. § 5A-8. De rettslige rammene for sentrene skal være de samme som for ordinære barneverninstitusjoner. Det vil si at dagens lov- og forskriftsbestemmelser for barneverninstitusjoner som gjelder beboernes rettigheter, fylkesmannens tilsyn, kvalitetskrav og godkjenning av private og kommunale aktører, gis tilsvarende anvendelse for omsorgssentrene, jf. § 5 A-7.

Statlig regional barnevernmyndighet skal ha omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere som oppholder seg på et omsorgssenter, og omsorgssenteret skal utøve omsorgen på vegne av statlig regional barnevernmyndighet, jf. § 5A-2 første ledd. Omsorgssenteret skal gi det enkelte barn god omsorg og trygghet, og sørge for at det får den oppfølging og behandling det har behov for, jf. § 5A-2 annet ledd.

Statlig regional barnevernmyndighet skal innen seks uker etter barnets ankomst til senteret treffe et oppfølgingsvedtak som grunnlag for oppfølging av barnet mens det oppholder seg på senteret, jf. § 5A-4. Som grunnlag for vedtaket skal det foretas en utredning av barnets situasjon og behov og utarbeides et forslag til oppfølging. Formålet med vedtaket er å bidra til å sikre en reell utredning av det enkelte barns situasjon og behov, og at omsorgssenterets individuelle oppfølgingsplikt i forhold til hvert enkelte barn skal bli konkretisert og tydeliggjort.

Vedtaket skal ta utgangspunkt i det enkelte barns individuelle behov og konkretisere hva det enkelte barn har et særlig behov for. Vedtaket kan ikke pålegge andre instanser enn omsorgssenteret plikter. Det kan således ikke gå ut på at andre instanser og tjenester skal gjennomføre visse tiltak eller en viss behandling, men at omsorgssenteret skal ta konkrete initiativ overfor disse instansene eller tjenestene. Vedtaket er et enkeltvedtak som følger reglene i forvaltningsloven, og som kan påklages til fylkesmannen i det fylket omsorgssenteret ligger, jf. § 6-5. Tilsynsmyndigheten, dvs. fylkesmannen, skal blant annet påse at det enkelte barn får den oppfølging som fremgår av oppfølgingsvedtaket, jf. § 5A- 4 annet ledd, jf. tilsynsforskriften § 7 første ledd.

Barnets situasjon og behov skal følges nøye under hele oppholdet på senteret. Omsorgssenteret får en plikt til å vurdere barnets situasjon og behov ved ankomst, og ivareta behovene på en best mulig måte også før det foreligger oppfølgingsvedtak, jf. § 5A-3. Videre får både omsorgssenteret og statlig regional barnevernmyndighet plikt til å følge barnets utvikling nøye under hele oppholdet på senteret, jf. § 5A-5 første ledd.

Ved vesentlige endringer i barnets behov for oppfølging skal det om nødvendig treffes et nytt oppfølgingsvedtak.

Barnets situasjon og behov skal videre kartlegges som grunnlag for en eventuell etterfølgende bosetting i en kommune. Omsorgssenteret skal gjøre dette i samarbeid med barnet og vergen, jf. § 5A-6. Oversendelse av kartleggingen til aktuelle myndigheter forutsetter skriftlig samtykke.

Taushetsplikten og kravet om politiattest for de som skal utføre tjenester eller arbeid for et omsorgssenter, vil for øvrig være tilsvarende som for de som skal utføre tjenester eller arbeid for en ordinær barneverninstitusjon, jf. §§ 6-7 og 6-10, jf. forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven av 15. oktober 1999 nr. 1090 § 2.

Særlig om enslige mindreårige asylsøkere som ikke ønsker opphold på et omsorgssenter, eller som har behov som ikke kan ivaretas på en tilfredsstillende måte på omsorgssenteret

Statlig regional barnevernmyndighets plikt til å tilby alle enslige mindreårige asylsøkere plass på et omsorgssenter er kombinert med en plikt for omsorgssenteret til i nærmere angitt tilfeller å varsle den kommunale barneverntjenesten for vurdering av om det bør iverksettes særlige tiltak etter barnevernloven kapittel 4, jf. § 5A-3 annet ledd og § 5A-5 annet ledd. Dette gjelder i tilfeller der en enslig mindreårig asylsøker har behov som ikke kan ivaretas på en tilfredsstillende måte på senteret, eller en enslig mindreårig asylsøker ønsker opphold utenfor senteret.

Behov som ikke kan ivaretas på en tilfredsstillende måte kan for eksempel oppstå hos barn som har rus- eller alvorlige atferdsproblemer, barn som trenger ekstra omsorg på grunn av lav alder eller spesielle behov, eller der det foreligger forhold som tyder på at et barn er offer for menneskehandel.

Situasjoner der enslige mindreårige asylsøkere selv ønsker opphold utenfor senteret kan blant annet oppstå når slekt eller andre tilbyr barnet dette. Dersom barnet vil bo privat, må den kommunale barneverntjenesten varsles for vurdering av tiltak etter barnevernloven kapittel 4. Ved slik plassering må hjemmet være godkjent som fosterhjem etter de alminnelige reglene i barnevernloven. At hjemmet godkjennes som fosterhjem innebærer blant annet at det underlegges regler om barnevernets oppfølging, om kontroll av barnets situasjon og om tilsyn. Dersom det skal ytes fosterhjemsgodtgjøring, skal dette avtales særskilt og nedfelles i fosterhjemsavtalen. Dersom hjemmet ikke blir godkjent som fosterhjem, og den enslige mindreårige asylsøkeren ikke ønsker å bo på omsorgssenteret, må den kommunale barneverntjenesten vurdere behovet for annen plassering etter barnevernloven kapittel 4.

Særlig om enslige mindreårige asylsøkere som kommer med følgeperson

Enslige mindreårige asylsøkere som kommer til landet i følge med voksne som utøver omsorgen for dem, plasseres i ordinære asylmottak sammen med følgepersonene dersom det er reell tilknytning mellom de mindreårige og følgepersonene, og følgepersonene faktisk utøver, og fortsatt ønsker å utøve, omsorgen for de mindreårige.

Umiddelbart etter barnet og følgepersonens ankomst, skal mottaket varsle den kommunale barneverntjenesten. Ut i fra den omstendighet at barnet har kommet i følge med andre enn sine foreldre, bør barneverntjenesten foreta en undersøkelse av barnets omsorgssituasjon, jf. barnevernloven §§ 4-2 og 4-3. Barneverntjenesten bør vurdere om det er reell tilknytning mellom barnet og følgepersonen, og om det er mangler ved barnets omsorgssituasjon som tilsier at det bør flyttes til et omsorgssenter eller annet egnet plasseringssted.

Det er imidlertid også viktig at utlendingsmyndighetene allerede i forbindelse med at asylsøknaden fremmes og registreres, foretar en vurdering av forholdet mellom barnet og følgepersonen. Dersom det etter utlendingsmyndighetenes vurdering ikke foreligger en reell tilknytning mellom barnet og følgepersonen, eller følgepersonen etter utlendingsmyndighetenes vurdering ikke vil komme til å utøve den daglige omsorgen for barnet, må utlendingsmyndighetene følge barnet til et omsorgssenter. Skulle følgepersonen eller barnet motsette seg dette, må utlendingsmyndighetene varsle ansvarlig barnevernmyndighet for vurdering av om det umiddelbart bør iverksettes tiltak etter barnevernloven kapittel 4.

Særlig om vergen

Det er ikke gjort endringer i reglene for verge/hjelpeverge for enslige mindreårige asylsøkere. Det skal oppnevnes verge der man vet at barnets opprinnelige verger er døde, eller hjelpeverge der man er usikker på om barnets opprinnelige verger er i live, jf. vergemålsloven §§ 6 og 16. Heretter brukes begrepet verge for begge tilfellene.

Det følger av vergemålsloven § 39 at der hvor ingen har foreldreansvaret for den mindreårige, skal vergen ta «avgjørelser om hans underhold, oppfostring og opplæring». Vergen blir en stedfortreder for foreldrene når det gjelder de juridiske sider av foreldreansvaret. Det følger ikke av vergemålsloven § 39 at vergen skal gi omsorg til den mindreårige, men vergen vil ha et visst ansvar for å følge opp saker av mer personlig karakter når den mindreårige ikke har en omsorgsperson som tar seg av dette. Vergen må således påse at den mindreårige får den hjelp og støtte som trengs.

Vergen vil fortsatt ha dagens funksjoner i forhold til de enslige mindreåriges økonomi og asylsaker mens den mindreårige bor på omsorgssenteret. Retten til å samtykke til helsehjelp og til å bli informert om barnas helse blir også liggende hos vergen.

Etter reglene i kapittel 5 A skal vergen trekkes inn i omsorgssenterets utredning av barnets situasjon og behov og utarbeidelse av forslag til barnets oppfølging mens det

oppholder seg på omsorgssenteret, jf. § 5A-4 første ledd. Vergen skal videre trekkes inn i kartleggingen av barnets situasjon og behov som grunnlag for en etterfølgende bosetting i en kommune, jf. § 5A-6 annet ledd.

Vergen vil få klageadgang til fylkesmannen både på vedtaket om oppfølging av barnet på omsorgssenteret, jf. § 6-5 første ledd, og etter forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon (rettighetsforskriften) av 12. desember 2002 § 25. Vergen vil dessuten få adgang til å rette henvendelser til tilsynsmyndigheten om andre brudd på rettighetsforskriften etter rettighetsforskriften § 26. Vergen vil videre kunne rette henvendelser til tilsynsmyndigheten etter forskrift om tilsyn med barn i barneverninstitusjoner for omsorg og behandling (tilsynsforskriften) av 11. desember 2003.

Vergen har også adgang til å melde fra til den kommunale barneverntjenesten dersom vergen mener barnet bør ha hjelp etter barnevernloven kapittel 4. Skulle vergen være uenig i kommunens vurdering av saken, kan han/hun påklage vedtak fattet av den kommunale barneverntjenesten til fylkesmannen, jf. barnevernloven § 6-5, og for øvrig henvende seg til fylkesmannen dersom han/hun mener kommunen ikke utfører de oppgaver den er pålagt etter barnevernloven, jf. § 2-3.

Med hilsen

Haktor Helland (e.f.)

Tone G. Smith